

Darsning texnologik xaritasi

Fan	IJTIMOIY KO'NIKMALARNI RIVOJLANTIRISH	
O'quv dasturidagi joyi (tartib raqami)	1.1.1-mavzu. Maktabgacha ta'lim tizimiga oid me'yoriy-huquqiy hujjatlar. (2 soat amaliy mashg'ulot).	
Dars mavzusi	Maktabgacha ta'lim tizimiga oid me'yoriy-huquqiy hujjatlar. Maktabgacha ta'lim tizimini tartibga soluvchi qonunchilik hujjatlarining tuzilishi va ierarxiyasi. Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risidagi qonun hujjatlarining asosiy normalari. Tarbiyachi faoliyatini huquqiy tartibga solish va bola huquqlarini himoya qilish. Me'yoriy hujjatlar bilan ishlashning innovatsion pedagogik yondashuvlari: metodik yondashuvlar va amaliy tavsiyalar.	
Davomiyligi	2 soat	
Darsning maqsadi	Maktabgacha ta'lim tizimiga oid me'yoriy-huquqiy hujjatlar bo'yicha amaliy mashg'ulotda tinglovchilarga ushbu hujjatlarning tuzilishi, ierarxiyasi va asosiy normalarini o'rgatish. Shuningdek, tarbiyachi faoliyatida me'yoriy-huquqiy hujjatlarni to'g'ri qo'llash, bola huquqlarini himoya qilish va hujjatlar bilan ishlash bo'yicha zarur bilim va ko'nikmalarni innovatsion pedagogik metodlar orqali shakllantirish.	
Kutilayotgan natija:	Bilim	<ul style="list-style-type: none"> • Maktabgacha ta'lim tizimini tartibga soluvchi me'yoriy-huquqiy hujjatlarning turlari va ierarxiyasi. • "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida"gi qonunning asosiy normalari. • Bola huquqlari va tarbiyachining huquq hamda majburiyatlarini belgilovchi hujjatlar. • Me'yoriy hujjatlar bilan ishlashda qo'llaniladigan innovatsion pedagogik yondashuvlar.
	Ko'nikma	<ul style="list-style-type: none"> • Me'yoriy-huquqiy hujjatlarni tahlil qilish va ularning o'zaro bog'liqligini aniqlash. • Hujjat normalarini tarbiyachi faoliyatidagi amaliy vaziyatlarga qo'llash. • Hujjatlarga rioya etilmaslik sabablarini aniqlash va bartaraf etish yo'llarini topish. • Rasmiy manbalardan (lex.uz) zarur hujjatlarni mustaqil topish va foydalanish.
	Malaka	<ul style="list-style-type: none"> • Pedagogik faoliyatni me'yoriy-huquqiy asoslarga muvofiq tashkil etish. • Bola huquqlarini himoya qilishda huquqiy bilimlarni samarali qo'llash. • Me'yoriy hujjatlar bilan ishlashda metodik yondashuvlarni muvaffaqiyatli qo'llash. • Pedagogik faoliyatni individuallashtirish va kasbiy huquqiy savodxonlikni rivojlantirish.
Darsning jihozi	Didaktik materiallar	Taqdimot slaydlar; Kutilmalar varaqasi; Tayanch atamalar tarqatmasi; Savollar yoki vazifalar yozilgan kartochkalar; Me'yoriy hujjatlar nomi va moddalari yozilgan kartochkalar; plakatlar; O'z-o'zini baholash varaqalari.
	Ta'limning texnik vositalari	Mavzuga oid slaydlarni namoyish qilish uchun texnik vositalar (AKT), flipchart, A-4, marker, stikerlar, qog'ozlar, taymer.

Dars mazmuni

T.r.	Bosqichlar	Vaqt	Metod va faoliyatning tavsifi
1	Kirish. Tashkiliy qism:	10 minut	Guruhli muhokama “Maktabgacha ta’lim tizimini huquqiy tartibga solish nima uchun zarur?” Tinglovchilar kichik guruhlariga bo’linadi, kutilmalar varaqasini to’ldiradi va o’z tajribasidan kelib chiqib tarbiyachi faoliyatida duch keladigan huquqiy vaziyatlarni nomlaydi. Trener dars maqsadi, natijalari va baholash mezonlarini e’lon qiladi.
2	Maktabgacha ta’lim tizimiga oid me’yoriy-huquqiy hujjatlarning tuzilishi va asosiy normalari.	15 minut	Mini ma’ruza, suhbat, savol-javob. Diqqat bilan tinglash va asosiy tushunchalarni (me’yoriy-huquqiy hujjat, qonun, farmon, qaror, nizom, davlat talablari) qayd etish. Ma’ruzada keltirilgan ta’riflar va misollarni eslab qolishga harakat qilish. Tinglovchining bilimini boyitishga yo’naltirilgan savollarni tayyorlash. Faol qatnashib, mavzu yuzasidan o’z fikrlarini ifodalash. Kasbiy faoliyatdan real hayotiy misollar keltirish. Guruh ichida fikr almashish va o’z tajribasini bo’lishish. O’rgatilgan tushunchalar bo’yicha berilgan savollarga javob berish. O’zi tushunmagan yoki aniqlashtirish kerak bo’lgan joylar bo’yicha savol berish. Boshqa ishtirokchilarning javoblarini tahlil qilish va qo’shimchalar kiritish.
3	Me’yoriy hujjatlarning turlari va ularning tarbiyachi faoliyatidagi ahamiyati.	15 minut	Venn diagrammasi metodi. Metodni o’rganish uchun darsga tayyorlanish. Metodning asosiy maqsadini, diagrammani qanday to’ldirishni va uning taqqoslashdagi ahamiyatini tushunish. Diagramma ikki yoki undan ortiq element o’rtasidagi farq va o’xshashliklarni ko’rsatishini anglash. Amaliy topshiriq: qonun va qonunosti hujjatlar (Prezident farmoni, Vazirlar Mahkamasi qarori, vazirlik nizomi) o’rtasidagi farq va o’xshashliklarni diagrammada ko’rsatish. Diagrammadagi har bir qismni to’g’ri va aniq to’ldirish uchun tegishli tushunchalarni kiritishda diqqat bilan ishlash. Boshqa tinglovchilar bilan fikr almashish, o’xshashliklar va farqlarni topishda o’z bilimlarini baham ko’rish. Tuzilgan diagrammadagi ma’lumotlarning to’g’riligini tekshirish. Dars oxirida Venn diagrammasi metodini o’z pedagogik faoliyatida qanday qo’llashni rejalashtirish.
4	Me’yoriy-huquqiy hujjatlar bilan ishlashda innovatsion pedagogik yondashuvlar.	15 minut	“Klaster” (Clustering) metodi. Metodning mohiyatini, ya’ni tushunchalarni guruhlash va ularning o’zaro bog’lanishlarini aniqlashni tushunish. Markazga “Maktabgacha ta’lim tizimining me’yoriy-huquqiy asoslari” tushunchasi yoziladi; tinglovchilar hujjatlarni yo’nalishlar bo’yicha (qonunlar, prezident hujjatlari, hukumat qarorlari, davlat standartlari va dasturlari, xalqaro hujjatlar) guruhlaydi. Guruhlar bilan birgalikda ishlab, o’z fikrini guruhga taqdim etish. Har bir guruh o’z tarkibidagi hujjatlar orasidagi bog’lanishlarni aniqlaydi, o’zaro farq va o’xshashliklarni belgilaydi. Guruhlashtirgan tushunchalarini baholash va to’g’riligini tekshirish. Dars oxirida o’rganish jarayonini tahlil qilish, metodni o’z pedagogik faoliyatida qanday ishlatish mumkinligini ko’rib chiqish.

T.r.	Bosqichlar	Vaqt	Metod va faoliyatning tavsifi
5	Me'yoriy hujjatlarga rioya etilishini tahlil qilish: metodik yondashuvlar va amaliy tavsiyalar.	15 minut	<p>“Fishbone Diagram” (Baliq skeleti) metodi.</p> <p>Metodning asoslarini o'rganish: diagramma yordamida muammo va uning sabablarini aniqlash. Diagrammaning qismlari (asosiy muammo, sabablar kategoriyalari, natija) bilan tanishish.</p> <p>Amaliy topshiriq: “Maktabgacha ta'lim tashkilotida me'yoriy hujjatlar talablarining to'liq bajarilmasligi” muammosini aniqlash va sabablarini kategoriyalar (inson omili, jarayonlar, vositalar va resurslar, atrof-muhit) bo'yicha guruhlash. Sabablar va natijalarni aniq ajratib, muammoni vizual ko'rsatish.</p> <p>Guruh bo'lib ishlash, fikr va tahlillarni boshqalar bilan muhokama qilish. Sabablar o'rtasidagi bog'liqliklarni va ularning natijaga ta'sirini aniqlash. Dars oxirida metodni baholash, tahlilni qayta tekshirish va olingan bilimlarni pedagogik faoliyatda qo'llashni rejalashtirish.</p>
6	Introspeksiya	10 minut	Mavzuning dolzarbligi, maktabgacha ta'lim tizimiga oid me'yoriy-huquqiy hujjatlar, tarbiyachining huquq va majburiyatlari, bola huquqlarini himoya qilish, innovatsion pedagogik yondashuvlar, tarbiyachilarning o'z-o'zini rivojlantirishi bo'yicha mavzuni chuqur tahlil qilish. O'z-o'zini baholash varaqalarini to'ldirish.

Mavzu bo'yicha tayanch me'yoriy-huquqiy hujjatlar (ma'ruza va tahlil uchun)

T.r.	Hujjat	Mazmuni / ahamiyati
1	O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi	Ta'lim olish huquqi, oila, onalik va bolalikni himoya qilish kafolatlari.
2	“Ta'lim to'g'risida”gi O'zbekiston Respublikasi Qonuni (2020-yil 23-sentabr, O'RQ-637)	Ta'lim tizimining asosiy tamoyillari; maktabgacha ta'lim ta'lim tizimining dastlabki bosqichi sifatida.
3	“Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida”gi O'zbekiston Respublikasi Qonuni (2019-yil 16-dekabr, O'RQ-595)	Maktabgacha ta'lim va tarbiya sohasidagi munosabatlarni tartibga soluvchi asosiy qonun; tashkilot turlari, ishtirokchilar huquq va majburiyatlari.
4	“Bola huquqlarining kafolatlari to'g'risida”gi Qonun (2008-yil 7-yanvar, O'RQ-139)	Bola huquqlari va ularni himoya qilish kafolatlari.
5	Prezidentning “Maktabgacha ta'lim tizimini boshqarish sohasidagi islohotlar to'g'risida”gi farmoni (2017-yil 30-sentabr, PF-5198)	Maktabgacha ta'lim vazirligining tashkil etilishi va tizimni boshqarishdagi islohotlar.
6	“O'zbekiston Respublikasi xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi” (2019-yil 29-aprel, PF-5712)	Maktabgacha ta'lim qamrovini kengaytirish va sifatini oshirishning strategik yo'nalishlari.
7	Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo'yiladigan davlat talablari va “Ilk qadam” davlat o'quv dasturi	Ta'lim-tarbiya jarayonining mazmuni va natijalariga qo'yiladigan talablar.
8	BMTning Bola huquqlari to'g'risidagi Konvensiyasi (1989)	Bola huquqlarini himoya qilishning xalqaro standartlari.

Izoh: hujjatlarning raqami, sanasi va tahrirlari o'zgargan bo'lishi mumkin; dars oldidan ularning amaldagi tahririni lex.uz rasmiy portalidan tekshirib olish tavsiya etiladi.